

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 12 stycznia 2023 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Pomoc państwa – Artykuł 107 ust. 1 TFUE – Uregulowanie krajowe przewidujące spoczywający na operatorze publicznym obowiązek zaopatrywania się u producentów energii odnawialnej po cenie wyższej niż rynkowa – Brak wypłaty części danej pomocy – Wniosek o rekompensatę złożony przez tych producentów do organu publicznego, którego budżet jest przeznaczony wyłącznie na zapewnienie jego własnego funkcjonowania, innego niż organ, który jest co do zasady zobowiązany na podstawie tego uregulowania krajowego do wypłaty tej pomocy – Nowa pomoc – Obowiązek zgłoszenia – Pomoc de minimis – Rozporządzenie (UE) nr 1407/2013 – Artykuł 5 ust. 2 – Kumulacja – Uwzględnienie już otrzymanych kwot pomocy w okresie odniesienia na podstawie wspomnianego uregulowania krajowego

W sprawach połączonych C-702/20 i C-17/21

mających za przedmiot dwa wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Augstākā tiesa (sąd najwyższy, Łotwa) postanowieniami z dnia 18 grudnia 2020 r. i z dnia 7 stycznia 2021 r., które wpłynęły do Trybunału odpowiednio w dniu 22 grudnia 2020 r. i w dniu 11 stycznia 2021 r., w postępowaniach:

„DOBELES HES” SIA (C-702/20),

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (C-17/21)

przy udziale:

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija,

Ekonomikas ministrija,

Finanšu ministrija,

„GM” SIA,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, L. Bay Larsen, wiceprezes, A. Prechal, K. Jürimäe, L.S. Rossi, M.L. Arastey Sahún, prezes izb, M. Ilešič, J.C. Bonichot (sprawozdawca), N. Piçarra, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen, N. Wahl, M. Gavalec i O. Spineanu-Matei, sędziowie,

* Język postępowania: łotewski.

rzecznik generalny: A. Rantos,

sekretarz: C. Di Bella, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 29 marca 2022 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu „DOBELES HES” SIA i „GM” SIA – J. Vaits,
- w imieniu Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija – E. Bergmane, I. Birziņš, J. Miķelsons i A. Ozola, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu łotewskiego – E. Bārdiņš, J. Davidoviča, I. Hūna i K. Pommere, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego – J. Möller, A. Hoesch i R. Kanitz, w charakterze pełnomocników,
- W imieniu rządu hiszpańskiego – M.J. Ruiz Sánchez, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K. Bulterman i M.A.M. de Ree, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – A. Bouchagiar, G. Braga da Cruz, I. Naglis i I. Rubene, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 14 czerwca 2022 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 107 ust. 1, art. 108 ust. 3 TFUE, rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 [TFUE] do pomocy de minimis (Dz.U. 2013, L 352, s. 1) oraz rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 [TFUE] (Dz.U. 2015, L 248, s. 9).
- 2 Wnioski te zostały przedstawione w ramach dwóch sporów między odpowiednio „DOBELES HES” SIA i „GM” SIA (zwanymi dalej łącznie „skarżącymi w postępowaniach głównych”) a Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (komisją regulacji usług publicznych, Łotwa) (zwaną dalej „organem regulacyjnym”) w przedmiocie ustalenia ceny zakupu energii elektrycznej przez państwowego dystrybutora energii elektrycznej według zbyt niskiej taryfy w odniesieniu do okresu od dnia 1 marca 2006 r. do dnia 30 listopada 2007 r. w przypadku DOBELES HES oraz w odniesieniu do okresu od dnia 1 marca 2006 r. do dnia 30 września 2008 r. w przypadku GM.

Ramy prawne

Prawo Unii

Traktat o przystąpieniu i akt przystąpienia

- 3 Traktat między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (państwami członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczący przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej (Dz.U. 2003, L 236, s. 17) został podpisany przez Republikę Łotewską w dniu 16 kwietnia 2003 r. i wszedł w życie w dniu 1 maja 2004 r. (zwany dalej „traktatem o przystąpieniu”).
- 4 Zgodnie z art. 1 ust. 2 traktatu o przystąpieniu warunki przystąpienia i dostosowania traktatów stanowiących podstawę Unii Europejskiej zostały zawarte w Akcie dotyczącym warunków przystąpienia do Unii Europejskiej Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. 2003, L 236, s. 33, zwanym dalej „aktem przystąpienia”).
- 5 Artykuł 22 aktu przystąpienia, który – podobnie jak jego pozostałe postanowienia – stanowi integralną część traktatu o przystąpieniu, przewiduje, że środki wymienione w załączniku IV do tego aktu stosuje się zgodnie z warunkami określonymi w tym załączniku.
- 6 Punkt 3 ust. 1 załącznika IV do aktu przystąpienia stanowi:

„Następujące programy pomocowe lub pomoc indywidualna wprowadzone w życie w nowych państwach członkowskich przed dniem przystąpienia i mające nadal zastosowanie po tym dniu zostaną uznane w dacie przystąpienia za istniejącą pomoc w rozumieniu [art. 108 ust. 1 TFUE]:

 - a) środki pomocowe wprowadzone w życie przed dniem 10 grudnia 1994 r.;
 - b) środki pomocowe wymienione w dodatku do niniejszego załącznika;
 - c) środki pomocowe, które przed dniem przystąpienia zostały uznane przez organ nadzorujący pomoc państwa w nowych państwach członkowskich jako zgodne z dorobkiem i w stosunku do których Komisja, zgodnie z procedurą przewidzianą w [ust.] 2, nie zgłosiła sprzeciwu w związku z istnieniem poważnych wątpliwości co do zgodności tych środków ze wspólnym rynkiem.

Wszystkie środki, mające nadal zastosowanie po dniu przystąpienia, które stanowią pomoc państwa i które nie spełniają powyżej określonych warunków, zostaną uznane w dniu przystąpienia za nową pomoc państwa dla celów stosowania [art. 108 ust. 3 TFUE].

- 7 W pkt 3 ust. 2 załącznika IV do aktu przystąpienia ustanowiono procedurę mającą zastosowanie w sytuacji, gdy nowe państwo członkowskie zamierza przedstawić Komisji do badania środków pomocowy w ramach procedury określonej w ust. 1 lit. c) tego punktu, i przewidziano, że w takim wypadku pozostaje ono w regularnym kontakcie z Komisją. Zgodnie z ust. 3 wspomnianego punktu każdą decyzję Komisji o wyrażeniu sprzeciwu wobec środka pomocy w rozumieniu ust. 1 lit. c) tego samego punktu uznaje się za decyzję wszczynającą formalne postępowanie wyjaśniające w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [108 TFUE] (Dz.U. 1999, L 83, s. 1).

Rozporządzenie nr 1407/2013

- 8 Artykuł 3 rozporządzenia nr 1407/2013, zatytułowany „Pomoc de minimis”, stanowi:

„1. Uważa się, że środki pomocy nie spełniają wszystkich kryteriów określonych w art. 107 ust. 1 [TFUE] i dlatego są zwolnione z wymogu zgłoszenia przewidzianego w art. 108 ust. 3 [TFUE], jeżeli spełniają warunki określone w niniejszym rozporządzeniu.

2. Całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu nie może przekroczyć 200 000 EUR w okresie trzech lat podatkowych.

[...]”.

- 9 Artykuł 5 ust. 2 tego rozporządzenia brzmi następująco:

„Pomocy de minimis nie można łączyć z pomocą państwa w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikowalnych lub z pomocą państwa dla tego samego środka finansowania ryzyka, w przypadku gdyby taka kumulacja miała przekroczyć odpowiedni maksymalny poziom intensywności pomocy lub kwotę pomocy ustaloną pod kątem specyficznych uwarunkowań każdego przypadku w rozporządzeniu w sprawie wyłączeń grupowych lub w decyzji Komisji. Pomoc de minimis, której nie przyznano w odniesieniu do konkretnych kosztów kwalifikowalnych lub której nie można przypisać do takich kosztów, można łączyć z inną pomocą państwa przyznaną zgodnie z rozporządzeniem w sprawie wyłączeń grupowych lub zgodnie z decyzją przyjętą przez Komisję”.

- 10 Artykuł 7 rzeczonoego rozporządzenia, zatytułowany „Przepisy przejściowe”, w ust. 1 przewiduje:

„Niniejsze rozporządzenie stosuje się do pomocy przyznanej przed jego wejściem w życie, jeżeli pomoc spełnia wszystkie warunki określone niniejszym rozporządzeniem. Pomoc, która nie spełnia tych warunków, będzie oceniana przez Komisję zgodnie z odpowiednimi ramami, wytycznymi, komunikatami oraz zawiadomieniami”.

Rozporządzenie 2015/1589

11 Artykuł 1 rozporządzenia 2015/1589 stanowi:

„Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

- a) »pomoc« oznacza każdy środek spełniający wszystkie kryteria ustanowione w art. 107 ust. 1 TFUE;
- b) »istniejąca pomoc« oznacza:
- (i) bez uszczerbku dla art. 144 i 172 Aktu [dotyczącego warunków] przystąpienia [Republiki] Austrii, [Republiki] Finlandii i [Królestwa] Szwecji [oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. 1994, C 241, s. 21; Dz.U. 1995, L 1, s. 1)], dla pkt 3 i dodatku do załącznika IV [aktu przystąpienia], dla pkt 2 i pkt 3 lit. b) i dodatku do załącznika V do Aktu [dotyczącego warunków] przystąpienia [do Unii Europejskiej Republiki] Bułgarii i Rumunii [oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. 2005, L 157, s. 203)] oraz dla pkt 2 i pkt 3 lit. b) i dodatku do załącznika IV do Aktu [dotyczącego warunków] przystąpienia [do Unii Europejskiej Republiki] Chorwacji [oraz dostosowań w Traktacie o Unii Europejskiej, Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Dz.U. 2012, L 112, s. 21)], wszelka pomoc istniejąca przed wejściem w życie TFUE w poszczególnych państwach członkowskich, czyli programy pomocowe oraz pomoc indywidualna, które zostały wprowadzone w życie przed wejściem w życie TFUE, a które będą nadal stosowane po jego wejściu w życie w poszczególnych państwach członkowskich;
 - (ii) pomoc dozwoloną, czyli takie programy pomocowe i pomoc indywidualną, które zostały dozwolone przez Komisję lub przez Radę [Unii Europejskiej];
 - (iii) pomoc uważaną za dozwoloną na podstawie art. 4 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 659/1999 lub na podstawie art. 4 ust. 6 niniejszego rozporządzenia lub przed przyjęciem rozporządzenia (WE) nr 659/1999, ale zgodnie z niniejszą procedurą;
 - (iv) pomoc uznaną za pomoc istniejącą na podstawie art. 17 niniejszego rozporządzenia;
 - (v) pomoc, jaka została uznana za pomoc istniejącą, ponieważ można stwierdzić, że w czasie gdy została wprowadzona w życie, nie stanowiła pomocy, a w okresie późniejszym stała się pomocą ze względu na rozwój rynku wewnętrznego bez wprowadzenia zmian przez państwo członkowskie. W przypadku gdy niektóre środki stają się pomocą po liberalizacji danego działania przez prawo Unii, środków takich nie uznaje się za pomoc istniejącą po terminie przyjętym dla liberalizacji;
- c) »nowa pomoc« oznacza każdą pomoc, czyli programy pomocowe i pomoc indywidualną, która nie jest pomocą istniejącą, włącznie ze zmianami istniejącej pomocy;

[...]”.

12 Artykuł 2 tego rozporządzenia, zatytułowany „Zgłoszenie nowej pomocy”, brzmi następująco:

„1. Z zastrzeżeniem odmiennych przepisów rozporządzeń wydanych zgodnie z art. 109 TFUE lub innych jego przepisów, zainteresowane państwo członkowskie zgłasza Komisji w odpowiednim czasie wszelkie plany przyznania nowej pomocy. Komisja bezzwłocznie informuje zainteresowane państwo członkowskie o otrzymaniu takiego zgłoszenia

2. W zgłoszeniu zainteresowane państwo członkowskie przedstawia wszystkie informacje konieczne dla umożliwienia Komisji podjęcia decyzji zgodnie z art. 4 i 9 [...].”

13 Artykuł 3 tego rozporządzenia, zatytułowany „Klauzula zawieszająca”, przewiduje:

„Pomocy podlegającej obowiązkowi zgłoszenia zgodnie z art. 2 ust. 1 nie wprowadza się w życie do czasu podjęcia przez Komisję decyzji zezwalającej na taką pomoc lub do czasu uznania takiej decyzji Komisji za podjętą”.

14 Artykuł 17 tego samego rozporządzenia, zatytułowany „Okres [termin] przedawnienia windykacji [odzyskania] pomocy”, stanowi:

„1. Uprawnienia Komisji w zakresie windykacji [odzyskania] pomocy podlegają 10-letniemu okresowi [terminowi] przedawnienia.

2. Okres [termin] przedawnienia rozpoczyna bieg w dniu, w którym przyznano pomoc niezgodną z prawem beneficjentowi albo w charakterze pomocy indywidualnej, albo w ramach programu pomocowego. Jakikolwiek działanie, podejmowane przez Komisję lub przez państwo członkowskie, działające na wniosek Komisji w odniesieniu do pomocy niezgodnej z prawem powoduje przerwanie okresu [terminu] przedawnienia. Każde przerwanie powoduje, że okres [termin] przedawnienia zaczyna biec od początku. Okres [termin] przedawnienia zostaje zawieszony, dopóki decyzja Komisji jest przedmiotem postępowania toczącego się przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

3. Jakakolwiek pomoc, w odniesieniu do której upłynął okres [termin] przedawnienia, uznaje się za pomoc istniejącą”.

Prawo łotewskie

15 Artykuł 40 ust. 1 enerģētikas likums (ustawy o energii) z dnia 3 września 1998 r. (*Latvijas Vēstnesis*, 1998, nr 273), w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 czerwca 2001 r. do dnia 7 czerwca 2005 r. (*Latvijas Vēstnesis*, 2001, nr 83), stanowi:

„Państwowy dystrybutor energii elektrycznej kupuje od małych elektrowni wodnych, które są położone na obszarze objętym jego zatwierdzeniem i których zdolność produkcyjna nie przekracza dwóch megawatów – pod warunkiem że eksploatacja tych elektrowni i ich urządzeń rozpoczęła się przed dniem 1 stycznia 2003 r. – nadwyżkę energii elektrycznej, jaką wytwarzają owe elektrownie, po tym, jak ich własne potrzeby zostaną zaspokojone oraz zgodnie z krajowymi parametrami jakości energii elektrycznej, przez okres ośmiu lat od rozpoczęcia eksploatacji danej elektrowni wodnej, po cenie odpowiadającej dwukrotności średniej taryfy sprzedaży energii elektrycznej. Cena takiego zakupu zostanie następnie określona przez organ regulacyjny”.

16 Artykuł 30 ust. 1 elektroenerģijas tirgus likums (ustawy o rynku energii elektrycznej) z dnia 5 maja 2005 r. (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, nr 82), w brzmieniu obowiązującym od dnia 8 czerwca 2005 r. do dnia 31 grudnia 2014 r., stanowi:

„Producenci energii elektrycznej wykorzystujący odnawialne źródła energii, którzy rozpoczęli działalność przed wejściem w życie niniejszej ustawy, sprzedają energię elektryczną operatorowi publicznemu zgodnie z warunkami dotyczącymi sposobu funkcjonowania, zgodnie z terminami

dostaw oraz po cenach, które były stosowane wobec nich w momencie wejścia w życie niniejszej ustawy”.

- 17 Artykuł 30 ust. 3 tej ustawy, w brzmieniu obowiązującym od dnia 8 czerwca 2005 r. do dnia 14 maja 2008 r., stanowi:

„Operator publiczny prowadzi odrębne rejestry ilości i kosztów energii elektrycznej zakupionej zgodnie z zasadami określonymi w ust. 1 i 2 niniejszego przepisu. Koszt tego zakupu ponoszą wszyscy łotewscy odbiorcy końcowi energii elektrycznej proporcjonalnie do zużycia przez nich energii elektrycznej, w przypadku gdy część wytworzonej energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych została nabyta przez operatora publicznego lub w przypadku gdy koszt poniesiony przez tego operatora stanowi przedmiot rekompensaty”.

- 18 Artykuł 29 ust. 1 likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” (ustawy o organach regulacyjnych usług publicznych) z dnia 19 października 2000 r. (*Latvijas Vēstnesis*, 2000, nr 394) stanowi:

„Działalność organu regulacyjnego jest finansowana z wpływów pochodzących z opłat państwowych za regulację usług publicznych (zwanymi dalej »opłatami publicznymi«) oraz opłat uiszczanych za usługi świadczone przez organ regulacyjny, przewidzianych w innych przepisach ustawowych i wykonawczych”.

- 19 Artykuł 30 tej ustawy przewiduje:

„1. Aby zapewnić regulację usług publicznych, wszystkie podmioty świadczące usługi publiczne w sektorach regulowanych uiszczają opłatę państwową.

2. Opłata państwowa w sektorach regulowanych jest wpłacana do budżetu państwa i księgowana na rachunku organu regulacyjnego skarbu państwa. Opłata państwowa uiszczana w sektorach regulowanych jest przeznaczona wyłącznie na zapewnienie funkcjonowania tego organu”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

- 20 Skarżące w postępowaniach głównych eksploatują elektrownie wodne, a tym samym wytwarzają energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii.

- 21 Do dnia 7 czerwca 2005 r. art. 40 ust. 1 ustawy o energii stanowił, że producenci energii elektrycznej mają – pod pewnymi warunkami – prawo do sprzedaży nadwyżki wytworzonej energii elektrycznej państwowemu dystrybutorowi energii elektrycznej po cenie odpowiadającej dwukrotności średniej taryfy sprzedaży energii elektrycznej.

- 22 Przepis ten miał zastosowanie do skarżących w postępowaniach głównych.

- 23 Średnia taryfa energii elektrycznej była ustalana przez organ regulacyjny, niezależny podmiot prawa publicznego utworzony ustawą o organach regulacyjnych usług publicznych. Ten organ regulacyjny ma własną osobowość prawną, działa w sposób autonomiczny i zarządza swoim własnym budżetem, który jest zatwierdzany na drodze legislacyjnej.

- 24 Ustawą o rynku energii elektrycznej, w brzmieniu obowiązującym od dnia 8 czerwca 2005 r., zmieniono procedurę mającą zastosowanie do sprzedaży przez producentów energii elektrycznej nadwyżki produkcji na podstawie podwyższonej taryfy. Artykuł 30 ust. 1 tej ustawy przewidywał jednak, że producenci energii elektrycznej wykorzystujący odnawialne źródła energii, którzy rozpoczęli już działalność przed tą datą, nadal korzystają z uprzednich warunków, dotyczących w szczególności cen.
- 25 Organ regulacyjny zinterpretował ten przepis jako skutkujący zablokowaniem dla tych producentów średniej taryfy sprzedaży energii elektrycznej w wysokości obowiązującej w dniu 7 czerwca 2005 r., a tym samym przestał aktualizować tę taryfę. Od dnia 8 czerwca 2005 r. skarżące w postępowaniach głównych sprzedawały zatem nadwyżkę swojej produkcji po cenie odpowiadającej dwukrotnej wartości obowiązującej wówczas średniej taryfy sprzedaży energii elektrycznej, gdyż organ regulacyjny nie aktualizował już tej taryfy od tego dnia.
- 26 Niemniej w orzeczeniu z dnia 20 stycznia 2010 r. *Latvijas Republikas Satversmes tiesa* (trybunał konstytucyjny, Łotwa) uznał, że termin „cena” użyty w art. 30 ust. 1 ustawy o rynku energii elektrycznej należy rozumieć jako mechanizm ustalania cen, a nie jako stałą cenę, oraz że interpretacja, zgodnie z którą po wejściu w życie ustawy o rynku energii elektrycznej organ regulacyjny nie był już właściwy do ustalania średniej taryfy sprzedaży energii elektrycznej, jest błędna.
- 27 Skarżące w postępowaniach głównych zażądały od organu regulacyjnego zapłaty „odszkodowania” tytułem naprawienia szkód poniesionych z powodu braku ustalenia danej taryfy począwszy od dnia 8 czerwca 2005 r. Podnoszona szkoda odpowiada różnicy między ceną zapłaconą skarżącym w postępowaniach głównych przez operatora publicznego a ceną, po której operator musiałby kupować energię elektryczną, gdyby średnia taryfa sprzedaży energii elektrycznej została prawidłowo ustalona za okres od dnia 1 marca 2006 r. do dnia 30 listopada 2007 r. dla DOBELES HES oraz za okres od dnia 1 marca 2006 r. do dnia 30 września 2008 r. dla GM.
- 28 Ponieważ organ regulacyjny odmówił zapłaty na ich rzecz odpowiednich kwot, skarżące w postępowaniach głównych wniosły w 2011 r. skargę do sądu administracyjnego. W wyrokach z dnia 31 maja 2019 r. i z dnia 10 lipca 2019 r. *Administratīvā apgabaltiesa* (regionalny sąd administracyjny, Łotwa) uwzględnił częściowo żądania DOBELES HES i GM oraz nakazał organowi regulacyjnemu wypłacić im odpowiednio kwoty w wysokości 3406,63 EUR i 662,26 EUR. Uznając jednak, że w grę wchodzi wypłata pomocy państwa, *Administratīvā apgabaltiesa* (regionalny sąd administracyjny) uzależnił zapłatę tych kwot od warunku, że Komisja podjęła decyzję zezwalającą na taką pomoc lub że można uznać taką decyzję Komisji za podjętą. W toku postępowania zwrócił się on faktycznie o opinię do Komisji na podstawie art. 107 i 108 TFUE, która to opinia została wydana w dniu 12 grudnia 2018 r.

29 Organ regulacyjny wniósł skargę kasacyjną od tych wyroków do sądu odsyłającego. W tych okolicznościach Augstākā tiesa (Senāts) (sąd najwyższy, Łotwa) postanowił zawiesić postępowanie w obu sprawach i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi, które są identyczne w obu sprawach:

- „1) Czy nałożony na operatora publicznego obowiązek, by dokonywał zakupu energii elektrycznej po cenie wyższej od ceny rynkowej od producentów wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej odnawialne źródła energii, przy czym operator ten korzysta z nałożonego na końcowego odbiorcę obowiązku zapłaty proporcjonalnie do zużycia energii, należy uznać za interwencję państwa lub przy użyciu zasobów państwowych w rozumieniu art. 107 ust. 1 [TFUE]?
- 2) Czy pojęcie »liberalizacji rynku energii elektrycznej« należy interpretować w ten sposób, że liberalizacja już nastąpiła, gdy występują pewne elementy wolnego handlu, jak na przykład umowy zawarte przez operatora publicznego z dostawcami z innych państw członkowskich? Czy można uznać, że liberalizacja rynku energii elektrycznej rozpoczyna się w chwili, gdy przepisy przyznają niektórym odbiorcom energii elektrycznej (na przykład odbiorcom energii elektrycznej przyłączonym do systemu przesyłowego lub niebędącym gospodarstwami domowymi odbiorcom energii elektrycznej przyłączonym do systemu dystrybucyjnego) prawo do zmiany dystrybutora energii elektrycznej? Jaki jest wpływ zmian regulacji rynku energii elektrycznej na Łotwie na ocenę pomocy przyznanej producentom energii elektrycznej w świetle art. 107 ust. 1 [TFUE] (do celów udzielenia odpowiedzi na pytanie pierwsze), w szczególności na sytuację sprzed 2007 r.?
- 3) W przypadku gdy z odpowiedzi na pytania pierwsze i drugie wynika, że pomoc przyznana producentom energii elektrycznej nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 [TFUE], czy okoliczność, że skarżąca działa obecnie na zliberalizowanym rynku energii elektrycznej i że wypłata odszkodowania przysparza jej obecnie korzyści w stosunku do innych operatorów działających na danym rynku, oznacza, że odszkodowanie należy uznać za pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 [TFUE]?
- 4) W przypadku gdy z odpowiedzi na pytania pierwsze i drugie wynika, że pomoc przyznana producentom energii elektrycznej stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 [TFUE], czy w kontekście kontroli pomocy państwa przewidzianej w tym postanowieniu należy uznać, że żądanie naprawienia szkody poniesionej przez skarżącą wskutek niepełnego wykonania przewidzianego ustawą prawa do otrzymania wyższej płatności z tytułu wytworzonej energii elektrycznej stanowi wniosek o przyznanie nowej pomocy państwa, czy też wniosek o wypłatę części pomocy państwa, która nie została wcześniej otrzymana?
- 5) W przypadku gdy na pytanie czwarte zostanie udzielona odpowiedź, że żądanie odszkodowania należy oceniać w kontekście przeszłych okoliczności jako wniosek o wypłatę części pomocy państwa, która nie została wcześniej otrzymana, to czy z art. 107 ust. 1 [TFUE] wynika, iż obecnie w celu rozstrzygnięcia w przedmiocie wypłaty wspomnianej pomocy państwa należy przeanalizować aktualną sytuację na rynku i wziąć pod uwagę obowiązujące przepisy (w tym istniejące ograniczenia zapobiegające nadmiernej rekompensacie)?
- 6) Czy okoliczność, że elektrownie wiatrowe, w odróżnieniu od elektrowni wodnych, otrzymały w przeszłości pełną pomoc, ma znaczenie dla celów wykładni art. 107 ust. 1 [TFUE]?

- 7) Czy okoliczność, że jedynie część elektrowni wodnych, które otrzymały niepełną pomoc, otrzymuje obecnie odszkodowanie, ma znaczenie dla celów wykładni art. 107 ust. 1 [TFUE]?
- 8) Czy art. 3 ust. 2 i art. 7 ust. 1 [rozporządzenia nr 1407/2013] należy interpretować w ten sposób, że ponieważ kwota pomocy będącej przedmiotem niniejszej sprawy nie przekracza progu pomocy de minimis, pomoc tę należy uznać za spełniającą kryteria ustanowione dla pomocy de minimis? Czy art. 5 ust. 2 rozporządzenia nr 1407/2013 należy interpretować w ten sposób, że w niniejszej sprawie, biorąc pod uwagę określone w decyzji Komisji SA.43140 [z dnia 24 kwietnia 2017 r. – Wsparcie dla energii odnawialnych i kogeneracji na Łotwie (NN/2015) (Dz.U. 2017, C 176, s. 2)] warunki zapobiegania nadmiernej rekompensacie, uznanie wypłaty odszkodowania za poniesioną szkodę za pomoc de minimis może prowadzić do niedopuszczalnej kumulacji?
- 9) Czy w przypadku uznania w niniejszej sprawie, że pomoc państwa została przyznana/wypłacona, art. 1 lit. b) i c) [rozporządzenia 2015/1589] należy interpretować w ten sposób, że okoliczności takie jak w niniejszej sprawie odpowiadają nowej pomocy państwa, a nie istniejącej pomocy państwa?
- 10) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie dziewiąte, czy przy ocenie zgodności sytuacji skarżącej z pomocą uznawaną za pomoc istniejącą w rozumieniu art. 1 lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia 2015/1589 należy brać pod uwagę jedynie datę, w której nastąpiła rzeczywista wypłata pomocy, jako początek biegu przedawnienia w rozumieniu art. 17 ust. 2 rozporządzenia 2015/1589?
- 11) Czy w przypadku uznania, że pomoc państwa została przyznana/wypłacona, art. 108 ust. 3 [TFUE] oraz art. 2 ust. 1 i art. 3 rozporządzenia 2015/1589 należy interpretować w ten sposób, że postępowanie w sprawie zgłoszenia pomocy państwa, takie jak rozpatrywane w niniejszej sprawie, uznaje się za właściwe, jeżeli sąd krajowy uwzględnił żądanie odszkodowania za poniesioną szkodę pod warunkiem otrzymania decyzji Komisji zezwalającej na pomoc i nakazuje ministerstwu gospodarki przekazać Komisji odpowiednie oświadczenie dotyczące pomocy dla działalności gospodarczej w terminie dwóch miesięcy od dnia wydania wyroku?
- 12) Czy okoliczność, że roszczenia o naprawienie poniesionej szkody dochodzi się od podmiotu sektora publicznego ([organu regulacyjnego]), który w przeszłości nie musiał ponosić takich kosztów, oraz okoliczność, że budżet tego podmiotu składa się z opłat państwowych uiszczanych przez podmioty świadczące usługi publiczne, należące do sektorów regulowanych, które to opłaty powinny być przeznaczone wyłącznie na działalność regulacyjną, ma znaczenie dla celów wykładni art. 107 ust. 1 [TFUE]?
- 13) Czy system odszkodowań taki jak rozpatrywany w niniejszej sprawie jest zgodny z zasadami zawartymi w prawie Unii i mającymi zastosowanie do sektorów regulowanych, w szczególności z art. 12 i motywem 30 dyrektywy 2002/20/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej [(dyrektywy o zezwoleniach) (Dz.U. 2002, L 108, s. 21)], zmienionej dyrektywą 2009/140/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 listopada 2009 r. [(Dz.U. 2009, L 337, s. 37)]? ”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 30 Za pomocą pytania pierwszego sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że uregulowanie krajowe, które zobowiązuje państwowego dystrybutora energii elektrycznej do zakupu energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii po cenie wyższej od ceny rynkowej i które przewiduje, że wynikające stąd dodatkowe koszty są finansowane w drodze obowiązkowej opłaty ponoszonej przez odbiorców końcowych, stanowi interwencję „przy użyciu zasobów państwowych” w rozumieniu tego postanowienia.
- 31 Należy przypomnieć, że uznanie za „pomoc państwa” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE jest uzależnione od spełnienia czterech przesłanek, a mianowicie od tego, czy ma miejsce interwencja państwa lub interwencja „przy użyciu zasobów państwowych”, czy interwencja ta może wywierać wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi, czy przyznaje ona beneficjentowi selektywną korzyść i czy zakłóca konkurencję lub grozi jej zakłóceniem (wyrok z dnia 2 marca 2021 r., Komisja/Włochy i in., C-425/19 P, EU:C:2021:154, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Pytanie pierwsze odnosi się wyłącznie do pierwszej z tych przesłanek. W tym względzie należy zauważyć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem środek można zakwalifikować jako interwencję państwa lub pomoc przyznaną „przy użyciu zasobów państwowych”, jeżeli po pierwsze, środek jest przyznawany bezpośrednio lub pośrednio z tych zasobów, a po drugie, środek można przypisać państwu członkowskiemu (zob. podobnie wyrok z dnia 2 marca 2021 r., Komisja/Włochy i in. C-425/19 P, EU:C:2021:154, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 33 W pierwszej kolejności w odniesieniu do przesłanki dotyczącej możliwości przypisania państwu członkowskiemu należy stwierdzić, że mechanizm kompensacyjny będący przedmiotem sporu w postępowaniach głównych został wprowadzony na drodze legislacyjnej i w związku z tym można go przypisać danemu państwu członkowskiemu (zob. podobnie wyroki z dnia 19 grudnia 2013 r., *Vent de colère!*, C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 18; z dnia 28 marca 2019 r., *Niemcy/Komisja*, C-405/16 P, EU:C:2019:268, pkt 50).
- 34 W drugiej kolejności w odniesieniu do przesłanki dotyczącej przyznania korzyści „przy użyciu zasobów państwowych”, nad którą to przesłanką zastanawia się właśnie sąd odsyłający, Trybunał orzekł, że kwoty wynikające z dopłaty do ceny za energię elektryczną nałożonej przez państwo na odbiorców energii elektrycznej są podobne do opłaty nakładanej na energię elektryczną i źródłem tych kwot są „zasoby państwowe” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 17 lipca 2008 r., *Essent Netwerk Noord i in.*, C-206/06, EU:C:2008:413, pkt 47, 66).
- 35 Fundusze należy zatem uznać za „zasoby państwowe” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, jeżeli pochodzą z obowiązkowych opłat nałożonych przez ustawodawstwo danego państwa członkowskiego i jeżeli są zarządzane i dzielone zgodnie z tym ustawodawstwem (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., *Vent de Colère!*, C-262/12, EU:C:2013:851, pkt 25). W konsekwencji nie ma znaczenia, że mechanizm finansowania nie należy sensu stricto do kategorii opłat o charakterze podatkowym w prawie krajowym (wyrok z dnia 16 września 2021 r., *FVE Holýšov I i in.*, C-850/19 P, EU:C:2021:740, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 36 Natomiast, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 36 opinii, okoliczność, że ciężar finansowy opłaty spoczywa de facto na określonej kategorii osób, nie wystarcza do wykazania, że środki pochodzące z tej opłaty mają charakter „zasobów państwowych” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Konieczne jest również, by owa opłata była obowiązkowa na mocy prawa krajowego.
- 37 A zatem Trybunał orzekł, że nie wystarczy, by operatorzy sieci przerzucali na odbiorców końcowych w cenie sprzedaży energii elektrycznej dodatkowe koszty spowodowane ciężącym na nich obowiązkiem do zakupu energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii według taryf ustalonych w ustawie, ponieważ rekompensata ta wynika wyłącznie z praktyki, a nie z ustawowego obowiązku (zob. podobnie wyrok z dnia 28 marca 2019 r., Niemcy/Komisja, C-405/16 P, EU:C:2019:268, pkt 70, 71).
- 38 Z powyższego wynika, że fundusze zasilane przez podatek lub inne obowiązkowe opłaty na podstawie ustawodawstwa krajowego oraz zarządzane i rozdzielane zgodnie z tym ustawodawstwem stanowią „zasoby państwowe” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.
- 39 Niemniej, jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 49 opinii, kryterium wymienione w poprzednim punkcie niniejszego wyroku nie jest jedynym kryterium pozwalającym stwierdzić istnienie „zasobów państwowych” w rozumieniu tego postanowienia. Fakt, że kwoty znajdują się stale pod kontrolą publiczną, a zatem w dyspozycji właściwych organów krajowych, wystarczy, aby mogły zostać uznane za „zasoby państwowe” (wyroki: z dnia 16 maja 2002 r., Francja/Komisja, C-482/99, EU:C:2002:294, pkt 37; z dnia 21 października 2020 r., Eco TLC, C-556/19, EU:C:2020:844, pkt 36).
- 40 W niniejszym przypadku z wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że dodatkowe koszty, jakie dla państwowego dystrybutora energii elektrycznej stanowi zakup energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii po cenie odpowiadającej dwukrotności średniej taryfy sprzedaży energii elektrycznej, są finansowane na podstawie odnośnych przepisów prawa łotewskiego za pomocą obowiązkowej opłaty ponoszonej przez wszystkich odbiorców końcowych proporcjonalnie do ich zużycia.
- 41 Ponadto zgodnie ze wskazówkami udzielonymi Trybunałowi, w szczególności przez rząd łotewski na rozprawie, środki pochodzące z tej opłaty są pobierane, zarządzane i rozdysponowywane przez spółkę stanowiącą w całości własność zainteresowanego państwa członkowskiego i nie mogą być wydatkowane na inne cele niż cele przewidziane w ustawie, czyli rekompensatę dodatkowych kosztów wspomnianych w poprzednim punkcie. Środki te pozostają zatem stale pod kontrolą publiczną.
- 42 Wynika stąd, że z zastrzeżeniem weryfikacji, jakiej powinien dokonać sąd odsyłający, środki, za pomocą których na podstawie odnośnych przepisów prawa łotewskiego producentom energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych jest przyznawana korzyść taryfowa, stanowią „zasoby państwowe” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE w świetle dwóch alternatywnych kryteriów tego pojęcia przypomnianych w pkt 38 i 39 niniejszego wyroku.
- 43 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż uregulowanie krajowe, które zobowiązuje państwowego dystrybutora energii elektrycznej do zakupu energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii po cenie wyższej od ceny rynkowej i które przewiduje, że wynikające stąd dodatkowe koszty są finansowane w drodze obowiązkowej opłaty ponoszonej przez odbiorców

końcowych lub które przewiduje, że fundusze służące do finansowania tych dodatkowych kosztów pozostają stale pod kontrolą publiczną, stanowi interwencję „przy użyciu zasobów państwowych” w rozumieniu tego postanowienia.

W przedmiocie pytania drugiego

- 44 Za pomocą pytania drugiego sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że uznanie korzyści za „pomoc państwa” w rozumieniu tego postanowienia zależy od warunku, że dany rynek został uprzednio w całości zliberalizowany, a w takim przypadku, jakie są elementy pozwalające datować liberalizację rynku energii elektrycznej na Łotwie.
- 45 Zdaniem rządu łotewskiego pytanie to należy uznać za niedopuszczalne, ponieważ nie może mieć ono wpływu na rozstrzygnięcie sporów w postępowaniach głównych. Kwoty, jakich domagają się skarżące w postępowaniach głównych, odpowiadają bowiem kryteriom pomocy państwa niezależnie od daty liberalizacji danego rynku energii elektrycznej.
- 46 W tym względzie należy przypomnieć, że wyłącznie do sądu krajowego, przed którym toczy się spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za przyszły wyrok, należy, przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy, zarówno ocena, czy dla wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena znaczenia skierowanych do Trybunału pytań. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest w zasadzie zobowiązany do wydania orzeczenia (wyroki: z dnia 16 czerwca 2015 r., Gauweiler i in., C-62/14, EU:C:2015:400, pkt 24; a także z dnia 7 lutego 2018 r., American Express, C-304/16, EU:C:2018:66, pkt 31).
- 47 Oznacza to, że pytania dotyczące prawa Unii korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa rozstrzygnięcia przez Trybunał w przedmiocie postawionego przez sąd krajowy pytania prejudycjalnego jest możliwa tylko wtedy, gdy oczywiste jest, że wykładnia przepisu prawa Unii, o którą się zwrócono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniach głównych, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego, które są niezbędne do udzielenia przydatnej odpowiedzi na przedstawione mu pytania (wyroki: z dnia 16 czerwca 2015 r., Gauweiler i in., C-62/14, EU:C:2015:400, pkt 25; a także z dnia 7 lutego 2018 r., American Express, C-304/16, EU:C:2018:66, pkt 32).
- 48 W niniejszym przypadku pytanie drugie dotyczy pojęcia „pomocy państwa” w rozumieniu art. 107 TFUE i korzysta w związku z tym z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy przypomnianego w poprzednim punkcie niniejszego wyroku.
- 49 To domniemanie posiadania znaczenia dla sprawy nie może zostać obalone w niniejszym przypadku. Bezsporne jest bowiem, że spory w postępowaniach głównych dotyczą zakwalifikowania jako pomoc korzyści taryfowej przyznanej producentom energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii na podstawie odnośnych przepisów prawa łotewskiego. Otóż, jak twierdzi Komisja w swoich uwagach, brak liberalizacji rynku energii elektrycznej mógłby mieć wpływ na przypomniane w pkt 31 niniejszego wyroku warunki tej kwalifikacji związane z tym, że dana interwencja może mieć wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi oraz z tym, że zakłóca ona konkurencję lub grozi zakłóceniem konkurencji.

- 50 Wynika stąd, że zarzut niedopuszczalności podniesiony przez rząd łotewski należy oddalić.
- 51 Jeśli chodzi o wpływ liberalizacji danego rynku na ocenę istnienia pomocy, należy przypomnieć, że pomoc państwa może wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi i zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem, nawet jeżeli odnośny rynek jest jedynie częściowo otwarty na konkurencję. Aby interwencja państwa lub przy użyciu zasobów państwowych mogła wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi i zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem, wystarczy, że w momencie wdrożenia środka pomocowego na odnośnym rynku istnieje skuteczna konkurencja (wyrok z dnia 23 stycznia 2019 r., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo/ Presidenza del Consiglio dei Ministri*, C-387/17, EU:C:2019:51, pkt 39, 40).
- 52 Wynika stąd, że korzyść przyznana niektórym przedsiębiorstwom może oddziaływać na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi i zakłócać konkurencję nawet przed pełną liberalizacją tego rynku (zob. podobnie wyrok z dnia 10 czerwca 2010 r., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA/ Presidenza del Consiglio dei Ministri*, C-140/09, EU:C:2010:335, pkt 49).
- 53 Wobec tego data pełnej liberalizacji rynku energii elektrycznej na Łotwie jest nieistotna dla oceny, czy pomoc udzieloną przez operatora publicznego w tym państwie członkowskim poprzez nabywanie energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii za cenę wyższą od ceny rynkowej należy uznać za pomoc państwa.
- 54 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż uznanie korzyści za „pomoc państwa” w rozumieniu tego postanowienia nie zależy od warunku, że dany rynek został uprzednio w całości zliberalizowany.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 55 Za pomocą pytania trzeciego sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w wypadku gdy korzyść przyznana producentom energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii na podstawie właściwego łotewskiego uregulowania prawnego nie stanowi „pomocy państwa” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, zapłata kwot, jakich domagają się skarżące w postępowaniach głównych, mogłaby stanowić wypłatę „pomocy” w rozumieniu tego postanowienia.
- 56 Na wstępie należy przypomnieć, że w ramach postępowania ustanowionego w art. 267 TFUE Trybunał nie jest właściwy do dokonywania oceny okoliczności faktycznych sporu w postępowaniach głównych lub stosowania względem przepisów lub sytuacji krajowych przepisów prawa Unii, których wykładni dokonał, gdyż kwestie te należą do wyłącznej kompetencji sądów krajowych (wyrok z dnia 10 czerwca 2010 r., *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA/Presidenza del Consiglio dei Ministri*, C-140/09, EU:C:2010:335, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 57 Wynika stąd, że w niniejszym przypadku Trybunał nie jest w szczególności właściwy do ustalenia, czy kwoty będące przedmiotem sporu w postępowaniach głównych stanowią pomoc państwa.
- 58 Trybunał jest natomiast właściwy do udzielenia sądowi odsyłającemu wszelkich wskazówek w zakresie wykładni prawa Unii, które umożliwią temu sądowi dokonanie oceny zgodności przepisu prawa krajowego z prawem Unii i wydanie orzeczenia w zawisłej przed nim sprawie. W zakresie pomocy państwa Trybunał może w szczególności dostarczyć sądowi odsyłającemu

elementy wykładni pozwalające mu na określenie, czy przepis krajowy może zostać zakwalifikowany jako „pomoc państwa” w rozumieniu prawa Unii (wyrok z dnia 10 czerwca 2010 r., Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA/Presidenza del Consiglio dei Ministri, C-140/09, EU:C:2010:335, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 59 W tym względzie należy przypomnieć, że pomoc publiczna, jaką stanowią podejmowane przez władzę publiczną środki sprzyjające niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, ma zasadniczo inny charakter prawny niż odszkodowanie, które władze krajowe są ewentualnie zobowiązane wypłacić jednostkom tytułem naprawienia wyrządzonej im przez nie szkody. A zatem odszkodowanie nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu prawa Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 27 września 1988 r., Asteris i in., od 106/87 do 120/87, EU:C:1988:457, pkt 23, 24).
- 60 Natomiast, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 69 i 70 opinii, dla ustalenia, czy kwoty odpowiadają „pomocy państwa”, bez znaczenia jest okoliczność, że skargi mające na celu uzyskanie wypłaty tych kwot zostaną uznane za „żądania naprawienia szkody” lub za „żądania odszkodowania” na podstawie prawa krajowego.
- 61 W niniejszym przypadku ze wskazówek dostarczonych przez sąd odsyłający wynika, że skargi wniesione przez skarżące w postępowaniach głównych przeciwko organowi regulacyjnemu do łotewskiego sądu administracyjnego mają na celu uzyskanie zapłaty kwot, które w ich opinii są im należne na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy o energii, w odniesieniu do których uważają one, że są one nadal do nich uprawnione po roku 2005 na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy o rynku energii elektrycznej. W orzeczeniu z dnia 20 stycznia 2010 r. Latvijas Republikas Satversmes tiesa (trybunał konstytucyjny) uznał bowiem, że wskutek błędnej wykładni tego art. 30 ust. 1 począwszy od dnia 8 czerwca 2005 r. organ regulacyjny błędnie nie dokonywał aktualizacji ceny zakupu energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii.
- 62 Natomiast z wyjaśnień udzielonych przez sąd odsyłający nie wynika, że kwoty będące przedmiotem sporu w postępowaniach głównych mają charakter „odszkodowania” w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 59 niniejszego wyroku. Skarżące w postępowaniach głównych nie domagają się bowiem naprawienia szkody odrębnej od szkody polegającej na niedokonaniu pełnej wypłaty korzyści, do której – w ich przekonaniu – miały one prawo na podstawie odnośnych przepisów prawa łotewskiego w latach 2006–2008. Natomiast inaczej byłoby wtedy, gdyby skargi w postępowaniach głównych miały na celu naprawienie szkód będących następstwem tego braku wypłaty.
- 63 Z powyższego wynika, że kwoty będące przedmiotem sporu w postępowaniach głównych mają taki sam charakter jak kwoty, które skarżące w postępowaniach głównych już otrzymały w latach 2006–2008 na podstawie owych przepisów i w odniesieniu do których domagają się one jedynie korekty ich wysokości.
- 64 W tych okolicznościach uznanie za „pomoc państwa” takich kwot jak kwoty żądane przez skarżące w postępowaniach głównych na podstawie właściwego łotewskiego uregulowania prawnego zależy od kwestii, czy korzyść przyznana producentom energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii na podstawie tego uregulowania stanowi sama w sobie pomoc państwa.

65 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy uregulowanie krajowe ustanowiło „pomoc państwa” w rozumieniu tego postanowienia, zapłata kwoty żądanej na drodze sądowej na podstawie tego uregulowania stanowi również taką pomoc.

W przedmiocie pytania czwartego

66 Za pomocą pytania czwartego sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że na wypadek gdyby korzyść taryfowa przyznana przedsiębiorstwom będącym producentami energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii stanowiła „pomoc państwa” w rozumieniu tego postanowienia, wnioski skarżących w postępowaniach głównych należy traktować jako wnioski o wypłatę nieotrzymanej części tej pomocy państwa, czy też jako wnioski mające na celu przyznanie odrębnej pomocy państwa przez sąd, do którego wniesiono sprawę.

67 W tym względzie z pkt 61–63 niniejszego wyroku wynika, że wnioski skarżących w postępowaniach głównych mają na celu uzyskanie wypłaty części korzyści taryfowej przyznanej producentom energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, która w ich opinii jest im należna na podstawie łotewskiego uregulowania prawnego obowiązującego w latach 2006–2008.

68 W konsekwencji, jeżeli ta korzyść taryfowa stanowi „pomoc państwa” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, wnioski skarżących w postępowaniach głównych odpowiadają wnioskowi o wypłatę części tej pomocy państwa.

69 Jednak zdaniem Komisji kwoty przyznane przez sąd krajowy skarżącym w postępowaniach głównych stanowią pomoc państwa odrębną od korzyści taryfowej ustanowionej w odnośnym łotewskim uregulowaniu prawnym.

70 Na poparcie tej tezy Komisja utrzymuje przede wszystkim, że podstawą prawną „pomocy państwa” przyznanej skarżącym w postępowaniach głównych w wyrokach Administratīvā apgabaltiesa (regionalnego sądu administracyjnego) nie jest ustawa o energii, lecz same wyroki tego sądu.

71 Niemniej należy stwierdzić, że w wyrokach tych ów sąd przyznał kwoty, których domagały się skarżące w postępowaniach głównych, stosując wyraźnie ustawę o rynku energii elektrycznej zgodnie z jej wykładnią dokonaną przez Latvijas Republikas Satversmes tiesa (trybunał konstytucyjny).

72 Następnie, powołując się na pkt 17 wyroku z dnia 8 grudnia 2011 r., France Télécom/Komisja (C-81/10 P, EU:C:2011:811), Komisja uważa ogólnie, że z punktu widzenia prawa Unii bez znaczenia jest, że pomoc państwa zostaje przyznana przez sąd czy też inny organ, zwłaszcza administracyjny. Środki pomocy państwa są obiektywnie definiowane ze względu na ich skutki, nie zaś ich przyczyny lub cele. Otóż gdyby pomoc państwa nie mogła zostać przyznana przez sąd krajowy, pojęcie „pomocy państwa” nie byłoby definiowane „obiektywnie” według skutków danego środka, ale subiektywnie na podstawie tego, jaki organ publiczny przyjął ten środek.

73 Jednak orzecznictwo przytoczone w poprzednim punkcie niniejszego wyroku, zgodnie z którym „pomoc państwa” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE charakteryzują jej skutki, a nie jej cele, nie oznacza mimo to, że pomoc państwa jest definiowana wyłącznie ze względu na jej skutki,

z wyłączeniem wszelkich innych kryteriów. Pomoc państwa jest bowiem definiowana również ze względu na swój charakter, choćby z uwagi na okoliczność, że jest przyznawana „przy użyciu zasobów państwowych”, jak przewiduje to wyraźnie art. 107 ust. 1 TFUE. W związku z tym orzecznictwo przytoczone przez Komisję nie ma takiego znaczenia, jakie przypisuje mu ta instytucja. W szczególności nie można z niego wyciągnąć wniosku dotyczącego możliwości przyznania pomocy państwa przez sąd krajowy.

- 74 Wreszcie, Komisja powołuje się na wyrok z dnia 4 marca 2020 r., *Buonotourist/Komisja* (C-586/18 P, EU:C:2020:152), w którym Trybunał orzekł, że Republika Włoch przyznała – w drodze wyroku Consiglio di Stato (rady stanu, Włochy) – podmiotowi świadczącemu usługi transportu autobusowego pomoc państwa polegającą na rekompensacie za wykonywanie zobowiązań z zakresu usług publicznych.
- 75 Należy jednak zauważyć, że w owym wyroku Trybunał wskazał tylko – jak wynika z pkt 97 tegoż wyroku – że sporny środek pomocy „był przedmiotem orzeczenia Consiglio di Stato (rady stanu)”. Otóż jeśli sąd krajowy może w stosownym wypadku wydać orzeczenie, z którego wynika, że jedna ze stron powinna otrzymać na podstawie prawa krajowego kwotę odpowiadającą pomocy państwa, nie oznacza to wcale, że w tym wypadku on sam przyznaje tę pomoc. Jedynym skutkiem takiego orzeczenia – na podstawie powagi rzeczy osądzonej – jest zobowiązanie drugiej strony, zazwyczaj właściwego organu administracyjnego, do dokonania wypłaty wspomnianej pomocy. A zatem w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 4 marca 2020 r., *Buonotourist/Komisja* (C-586/18 P, EU:C:2020:152), rekompensata za wykonywanie zobowiązań z zakresu usług publicznych została przewidziana w decyzji władz włoskich, jak wynika z pkt 17 owego wyroku.
- 76 W każdym wypadku samo ustanowienie pomocy państwa nie może nastąpić w drodze orzeczenia sądowego. Owo ustanowienie pomocy państwa wchodzi bowiem w zakres oceny celowości, która nie jest związana z wykonywaniem obowiązków sędziego.
- 77 Należy dodać, że stosowanie przepisów w dziedzinie pomocy państwa jest oparte na obowiązku lojalnej współpracy między sądami krajowymi z jednej strony a Komisją i sądami Unii z drugiej strony, w ramach której każdy z tych organów wykonuje funkcje powierzone mu przez traktat TFUE. W ramach tej współpracy sądy krajowe powinny zastosować wszelkie właściwe środki ogólne lub szczególne w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z prawa Unii i powstrzymać się od wszelkich działań mogących zagrozić realizacji celów traktatu, jak wynika z art. 4 ust. 3 TUE (wyrok z dnia 21 listopada 2013 r., *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, pkt 41).
- 78 W konsekwencji, jeżeli dane uregulowanie krajowe ustanawia korzyść stanowiącą pomoc państwa na rzecz producentów energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, kwot przyznanych skarżącym w postępowaniach głównych w sprawach, w których zapadły wyroki *Administrativā apgabaltiesa* (regionalnego sądu administracyjnego), nie można w żadnym wypadku traktować jako stanowiących pomoc państwa odrębną od tej korzyści.
- 79 Na pytanie czwarte należy zatem odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż w przypadku gdy uregulowanie krajowe ustanawiające ustawowe prawo do podwyższonej zapłaty za energię elektryczną wytwarzaną z odnawialnych źródeł energii stanowi „pomoc państwa” w rozumieniu tego postanowienia, dochodzone na drodze sądowej roszczenia mające na celu skorzystanie w pełni z tego prawa należy traktować jako wnioski o wypłatę nieotrzymanej części tej pomocy państwa, a nie jako wnioski mające na celu przyznanie odrębnej pomocy państwa przez sąd, do którego wniesiono sprawę.

W przedmiocie pytania piątego

- 80 W pytaniu piątym sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdyby roszczenia będące przedmiotem sporu w postępowaniach głównych należało traktować jako wnioski o wypłatę nieotrzymanej części pomocy państwa, to czy wypłata ta powinna uwzględniać sytuację na rynku energii elektrycznej oraz stan obowiązującego prawa w dniu, w którym następuje wypłata, w tym istniejące ograniczenia w zakresie nadmiernej rekompensaty.
- 81 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pytanie prejudycjalne przedłożone Trybunałowi musi dotyczyć wykładni prawa Unii odpowiadającej obiektywnym potrzebom orzeczenia, które ma wydać sąd krajowy (zob. podobnie postanowienie prezesa Trybunału z dnia 7 września 2016 r., Velikova, C-228/15, niepublikowane, EU:C:2016:641, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 82 Należy zauważyć, że okoliczności, o których mowa w pytaniu piątym, odnoszą się w istocie do oceny zgodności z rynkiem wewnętrznym środków będących przedmiotem sporu w postępowaniach głównych, w wypadku gdyby środki te należało uznać za pomoc państwa. Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ocena zgodności środków pomocy lub systemu pomocy z rynkiem wewnętrznym należy do wyłącznych kompetencji Komisji, działającej pod kontrolą sądu Unii (wyroki: z dnia 23 marca 2006 r., Enirisorse, C-237/04, EU:C:2006:197, pkt 23; z dnia 27 stycznia 2022 r., Fondul Proprietatea, C-179/20, EU:C:2022:58, pkt 83 i przytoczone tam orzecznictwo). W związku z tym pytanie to jest ewidentnie nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sporów w postępowaniach głównych.
- 83 Z powyższego wynika, że pytanie piąte jest niedopuszczalne.

W przedmiocie pytań szóstego i siódmego

- 84 W pytaniach szóstym i siódmym, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy, po pierwsze, okoliczność, że elektrownie wiatrowe – w odróżnieniu od elektrowni wodnych – otrzymały w przeszłości pomoc w pełnej wysokości i czy, po drugie, okoliczność, że jedynie część producentów energii wodnej uzyskała odszkodowanie, mają znaczenie dla wykładni art. 107 ust. 1 TFUE.
- 85 Należy przypomnieć, że konieczność dokonania użytecznej dla sądu krajowego wykładni prawa Unii wymaga, aby określił on dokładnie ramy faktyczne i prawne stawianych pytań lub przynajmniej aby wyjaśnił założenia faktyczne, na których pytania te są oparte. W ramach postępowania przewidzianego w art. 267 TFUE Trybunał może jedynie orzekać o wykładni aktu prawa Unii w oparciu o fakty przedstawione mu przez sąd krajowy (wyrok z dnia 26 października 2017 r., Balgarska energiyna bursa, C-347/16, EU:C:2017:816, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 86 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału wspomniana potrzeba precyzji odnosi się w szczególności do sfery konkurencji, która charakteryzuje się skomplikowanymi stanami faktycznymi i prawnymi (wyrok z dnia 26 października 2017 r., Balgarska energiyna bursa, C-347/16, EU:C:2017:816, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 87 Należy podkreślić, że informacje przedstawione w postanowieniu odsyłającym winny nie tylko pozwalać Trybunałowi na udzielenie użytecznej odpowiedzi, lecz również umożliwiać rządowi państw członkowskich oraz innym zainteresowanym podmiotom przedstawienie uwag zgodnie

z art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Te wymogi dotyczące treści wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zostały uregulowane w art. 94 regulaminu postępowania przed Trybunałem, z którym w ramach współpracy ustanowionej w art. 267 TFUE sąd odsyłający powinien być zapoznany i którego powinien skrupulatnie przestrzegać (wyrok z dnia 26 października 2017 r., Balgarska energiy na borsia, C-347/16, EU:C:2017:816, pkt 58, 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 88 Tymczasem w niniejszym przypadku należy stwierdzić, że postanowienie odsyłające, które co do zasady ogranicza się do wskazania okoliczności wspomnianych w pkt 84 niniejszego wyroku, nie zawiera wyjaśnień co do powodów, dla których sąd odsyłający zwraca się do Trybunału z pytaniem w kwestii znaczenia tych okoliczności w ramach wykładni art. 107 ust. 1 TFUE.
- 89 W tych okolicznościach pytania szóste i siódme należy uznać za niedopuszczalne.

W przedmiocie pytania ósmego

- 90 Za pomocą pytania ósmego sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy rozporządzenie nr 1407/2013, a w szczególności jego art. 5 ust. 2, należy interpretować w ten sposób, że kryteria przewidziane dla pomocy de minimis mają zastosowanie do pomocy będącej przedmiotem sporu w postępowaniach głównych, ponieważ kwota tej pomocy nie przekracza progu pomocy de minimis ustalonego w art. 3 ust. 2 tego rozporządzenia.
- 91 O ile, jak przypomniano w pkt 82 niniejszego wyroku, sądy krajowe nie są właściwe do orzekania w przedmiocie zgodności pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym, o tyle, rozpatrując zawisłe przed nimi spory, mogą być zobowiązane do dokonania wykładni i do stosowania pojęcia „pomocy” w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, w szczególności w celu ustalenia, czy środek państwowy wprowadzony z pominięciem procedury uprzedniej kontroli przewidzianej w art. 108 ust. 3 TFUE powinien podlegać tej procedurze, czy też nie (wyroki: z dnia 18 lipca 2007 r., Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, pkt 50; z dnia 26 października 2016 r., DEI i Komisja/Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, EU:C:2016:797, pkt 98). Sąd krajowy może zatem stanąć przed koniecznością dokonania oceny tego, czy dana pomoc państwa jest objęta zakresem stosowania stanowiącego odstępstwo uregulowania w sprawie pomocy de minimis, która nie podlega obowiązkowi zgłoszenia przewidzianemu w tym art. 108 ust. 3.
- 92 W niniejszym przypadku sąd odsyłający zastanawia się nad możliwością zastosowania rozporządzenia nr 1407/2013 w sporach w postępowaniach głównych z powodu skromnej wysokości kwot przyznanych skarżącym w postępowaniach głównych przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty, czyli odpowiednio 3406,63 EUR i 662,26 EUR. Niemniej na podstawie art. 5 ust. 2 tego rozporządzenia pułap pomocy de minimis należy oceniać w świetle pomocy przyznanej już „w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikowalnych” lub tytułem „tego samego środka finansowania ryzyka”. Otóż, jak wskazano w pkt 63 i 67 niniejszego wyroku, kwoty przyznane skarżącym w postępowaniach głównych odpowiadają korekcie całkowitej wysokości kwot już otrzymanych i jeszcze żądanych przez te skarżące w latach 2006–2008 na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy o rynku energii elektrycznej. W związku z tym przy założeniu, że w rachubę wchodzi pomoc państwa, charakter de minimis pomocy będącej przedmiotem sporu w postępowaniach głównych należy oceniać w świetle całkowitej wysokości kwot już otrzymanych i jeszcze żądanych przez skarżące w postępowaniach głównych na tej podstawie w okresie odniesienia.

- 93 Na pytanie ósme należy zatem odpowiedzieć, że rozporządzenie nr 1407/2013, a w szczególności jego art. 5 ust. 2, należy interpretować w ten sposób, że przestrzeganie progu pomocy de minimis ustalonego w art. 3 ust. 2 tego rozporządzenia należy oceniać w świetle kwoty pomocy żądanej na podstawie właściwego uregulowania krajowego skumulowanej z kwotą wypłat otrzymanych już w okresie odniesienia na podstawie tego uregulowania.

W przedmiocie pytań dziewiątego i dziesiątego

- 94 Za pomocą pytań dziewiątego i dziesiątego, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 1 lit. b) i c) rozporządzenia 2015/1589 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdyby kwoty żądane przez skarżące w postępowaniach głównych odpowiadały pomocy państwa, pomoc tę należałoby uznać za „nową”, czy też „istniejącą” w rozumieniu tego postanowienia. Sąd odsyłający chciałby się w szczególności dowiedzieć, czy kwoty te można uznać za „pomoc istniejącą” na podstawie art. 1 lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia 2015/1589.
- 95 Jak wskazano w pkt 62 i 63 niniejszego wyroku, kwoty żądane przez skarżące w postępowaniach głównych stanowią część korzyści taryfowej, która w ich opinii jest im należna ze względu na ich status producentów energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii zgodnie z łotewskim uregulowaniem obowiązującym w latach 2006–2008. Kwoty te mają w związku z tym ten sam charakter co ta korzyść taryfowa.
- 96 Z tego względu kwestia, czy kwoty będące przedmiotem sporu w postępowaniach głównych należy uznać za „nową pomoc”, czy też „pomoc istniejącą”, zależy od kwestii, którą z tych dwóch kwalifikacji należy przyjąć w odniesieniu do wspomnianej korzyści taryfowej, z którą kwoty te są związane, na wypadek gdyby korzyść tę należało uznać za „pomoc państwa”.
- 97 Jako że w grę wchodzi kwestia kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniach głównych należącej do wyłącznej właściwości sądu odsyłającego, należy przypomnieć, że Trybunał jest jedynie obowiązany dostarczyć temu sądowi elementy wykładni przepisów prawa Unii, które ów sąd będzie musiał zastosować.
- 98 W art. 1 lit. c) rozporządzenia 2015/1589 przewidziano, że „nowa pomoc” oznacza „każdą pomoc, czyli programy pomocowe i pomoc indywidualną, która nie jest pomocą istniejącą, włącznie ze zmianami istniejącej pomocy”. Aby zatem móc uznać pomoc państwa za „nową pomoc”, należy ustalić, że nie jest ona „pomocą istniejącą” w rozumieniu art. 1 lit. b) rozporządzenia 2015/1589, który wyróżnia kilka kategorii pomocy istniejącej.
- 99 Po pierwsze, art. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia 2015/1589 stanowi, że „istniejąca pomoc” oznacza „programy pomocowe oraz pomoc indywidualną, które zostały wprowadzone w życie przed wejściem w życie [traktatu FUE], a które będą nadal stosowane po jego wejściu w życie w poszczególnych państwach członkowskich”.
- 100 W tym względzie należy przypomnieć, że stosowanie korzyści taryfowej na rzecz producentów energii wodnej ustanowionej w art. 40 ust. 1 ustawy o energii przed przystąpieniem Republiki Łotewskiej do Unii zostało przedłużone na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy o rynku energii elektrycznej.

- 101 Niemniej, jak wynika z art. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia 2015/1589, przepis ten ma zastosowanie „bez uszczerbku dla [...] dodatku do załącznika IV do [aktu przystąpienia]”. Z pkt 3 ust. 1 akapit drugi tego załącznika IV wynika, że wszystkie środki, mające nadal zastosowanie po dniu przystąpienia, które stanowią pomoc państwa, zostaną uznane za nową pomoc, chyba że zostały one wprowadzone w życie przed dniem 10 grudnia 1994 r., zostały wymienione w dodatku do wyżej wymienionego załącznika IV lub zostały zgłoszone Komisji, zaś instytucja ta nie zgłosiła sprzeciwu w związku z istnieniem poważnych wątpliwości co do zgodności tych środków z rynkiem wewnętrznym.
- 102 W niniejszym przypadku właściwe uregulowanie krajowe nie zostało wymienione w dodatku do załącznika IV do aktu przystąpienia i z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie wynika, że zostało ono wprowadzone w życie przed dniem 10 grudnia 1994 r. bądź że zostało ono zgłoszone Komisji jako system pomocy.
- 103 W tych okolicznościach korzyści taryfowej, która została ustanowiona ustawą o energii i której stosowanie zostało przedłużone ustawą o rynku energii elektrycznej, nie można – o ile stanowi ona pomoc państwa – uznać za „pomoc istniejącą” w rozumieniu art. 1 lit. b) ppkt (i) rozporządzenia 2015/1589, czego zweryfikowanie należy jednak do sądu odsyłającego.
- 104 Po drugie, w art. 1 lit. b) ppkt (ii) i (iii) rozporządzenia 2015/1589 wskazano, że „istniejąca pomoc” oznacza „pomoc dozwoloną, czyli takie programy pomocowe i pomoc indywidualną, które zostały dozwolone przez Komisję lub przez Radę”, lub pomoc „uważaną za dozwoloną” przez Komisję. Z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że korzyść taryfowa będąca przedmiotem sporu w postępowaniach głównych nie została dozwolona ani przez Radę, ani przez Komisję oraz że nie można jej również uważać za dozwoloną przez Komisję, ponieważ nie została jej ona zgłoszona. Wobec tego korzyści tej – gdyby należało ją uznać za pomoc państwa – nie można również traktować jako „istniejącej pomocy” w rozumieniu art. 1 lit. b) ppkt (ii) i (iii) rozporządzenia 2015/1589, czego zweryfikowanie należy jednak do sądu odsyłającego.
- 105 Po trzecie, „istniejącą pomoc” na podstawie art. 1 lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia 2015/1589 stanowi także „pomoc uznan[a] za pomoc istniejącą na podstawie art. 17 [rozporządzenia 2015/1589]”.
- 106 Artykuł 17 ust. 1 rozporządzenia 2015/1589 przewiduje, że kompetencje Komisji w zakresie odzyskiwania pomocy niezgodnej z prawem podlegają dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia. Zgodnie z ust. 2 tego artykułu ten termin przedawnienia rozpoczyna bieg w dniu, w którym beneficjentowi przyznano niezgodną z prawem pomoc albo w charakterze pomocy indywidualnej, albo w ramach programu pomocowego, a jakiegokolwiek działanie podjęte przez Komisję lub przez państwo członkowskie działające na wniosek Komisji w odniesieniu do pomocy niezgodnej z prawem powoduje przerwanie tego terminu. Ponadto zgodnie z ust. 3 tego artykułu wszelką pomoc, w odniesieniu do której upłynął ów termin przedawnienia, uznaje się za pomoc istniejącą (wyrok z dnia 26 kwietnia 2018 r., ANGED, C-233/16, EU:C:2018:280, pkt 79).
- 107 Aby ocenić, czy kwoty żądane przez skarżące w postępowaniach głównych można uznać za „istniejącą pomoc” w rozumieniu art. 1 lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia 2015/1589, sąd odsyłający zapytuje Trybunał w pytaniu dziesiątym, czy jako początek biegu terminu przedawnienia przewidzianego w art. 17 ust. 1 rozporządzenia 2015/1589 należy przyjąć datę ustanowienia korzyści taryfowej, z której chcą skorzystać skarżące w postępowaniach głównych, czy też datę rzeczywistej wypłaty dokonanej na ich rzecz z tego tytułu.

- 108 W tym względzie z art. 17 ust. 2 tego rozporządzenia wynika, że przepis ten w celu określenia dnia rozpoczęcia biegu dziesięcioletniego terminu przedawnienia odnosi się do dnia przyznania pomocy beneficjentowi, a nie do dnia przyjęcia systemu pomocy (zob. podobnie wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., France Télécom/Komisja, C-81/10 P, EU:C:2011:811, pkt 81).
- 109 Ponadto do celów obliczania tego terminu przedawnienia należy uważać, że dana pomoc została udzielona beneficjentowi dopiero w dniu jej rzeczywistego przyznania (wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., France Télécom/Komisja, C-81/10 P, EU:C:2011:811, pkt 82).
- 110 Artykuł 17 rozporządzenia 2015/1589 ma bowiem na celu ustalenie terminu, w którym Komisja może odzyskać pomoc wypłaconą niezgodnie z prawem. W związku z tym początek biegu tego terminu nie może zostać ustalony na dzień wcześniejszy niż dzień, w którym została wypłacona pomoc niezgodna z prawem.
- 111 W niniejszym przypadku, jak wskazano w pkt 67 niniejszego wyroku, kwoty, których domagają się skarżące w postępowaniach głównych, odpowiadają części korzyści taryfowej, która w ich opinii jest im należna na podstawie łotewskiego uregulowania obowiązującego w latach 2006–2008 i która nie została im wypłacona w tym samym czasie co pozostała część tej korzyści. Dopóki zatem kwoty te nie zostały rzeczywiście wypłacone, z poprzedniego punktu wynika, że termin przedawnienia przewidziany w art. 17 rozporządzenia 2015/1589 nie zaczął biec w stosunku do nich. Co prawda, Administratīvā apgabaltiesa (regionalny sąd administracyjny) uwzględnił żądania skarżących w postępowaniach głównych w wysokości odpowiednio 3406,63 EUR i 662,26 EUR. Niemniej, jak przypomniał rzecznik generalny w pkt 87 opinii, wyroki tego sądu przewidywały zawieszenie ich wykonania do czasu zgłoszenia odnośnej pomocy oraz, następnie, decyzji Komisji w tej sprawie. W konsekwencji faktyczne przyznanie tej pomocy, czyli wypłata przyznanych kwot, jeszcze nie nastąpiło, a termin przedawnienia przewidziany w art. 17 ust. 1 rozporządzenia 2015/1589 nie zaczął jeszcze biec ani a fortiori nie upłynął.
- 112 Wobec tego przesłanki przewidziane w art. 1 lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia 2015/1589 nie są spełnione, tak że kwoty będące przedmiotem sporu w postępowaniach głównych – gdyby należało je uznać za środki pomocy – nie mogą być postrzegane jako „istniejąca pomoc” w rozumieniu tego przepisu.
- 113 Po czwarte, „istniejąca pomoc” w rozumieniu art. 1 lit. b) ppkt (v) rozporządzenia 2015/1589 stanowi także pomoc, jaka została uznana za taką, „ponieważ można stwierdzić, że w czasie gdy została wprowadzona w życie, nie stanowiła pomocy, a w okresie późniejszym stała się pomocą ze względu na rozwój rynku wewnętrznego bez wprowadzenia zmian przez państwo członkowskie”. W przepisie tym uściślono, że „[w] przypadku gdy niektóre środki stają się pomocą po liberalizacji danego działania przez prawo Unii, środków takich nie uznaje się za pomoc istniejącą po terminie przyjętym dla liberalizacji”.
- 114 Należy zauważyć, że we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie ma mowy o hipotezie, zgodnie z którą mechanizm wprowadzony na rzecz energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii stał się pomocą dzięki rozwojowi rynku wewnętrznego. Ponadto, jak wynika z pkt 54 niniejszego wyroku, przyjęcie kwalifikacji „pomocy państwa” nie wymaga, by rynek energii elektrycznej został uprzednio w całości zliberalizowany.
- 115 Należy zatem uznać, że kwoty żądane przez skarżące w postępowaniach głównych – na wypadek gdyby należało je uznać za pomoc państwa – nie stanowiłyby również „istniejącej pomocy” w rozumieniu art. 1 lit. b) ppkt (v) rozporządzenia 2015/1589.

116 W świetle powyższych rozważań na pytania dziewiąte i dziesiąte należy odpowiedzieć, że art. 1 lit. b) i c) rozporządzenia 2015/1589 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy dana pomoc państwa nie odpowiada żadnej z kategorii pomocy istniejącej przewidzianych w art. 1 lit. b) tego rozporządzenia, pomoc tę, w tym część tej pomocy, której wypłaty żąda się w późniejszym czasie, należy uznać za „nową pomoc” w rozumieniu art. 1 lit. c) owego rozporządzenia.

W przedmiocie pytania jedenastego

117 Za pomocą pytania jedenastego sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 108 ust. 3 TFUE, art. 2 ust. 1 i art. 3 rozporządzenia 2015/1589 należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy może uwzględnić żądanie mające na celu wypłatę kwoty odpowiadającej nowej pomocy niezgłoszonej Komisji, z zastrzeżeniem że pomoc ta zostanie uprzednio należycie zgłoszona Komisji przez właściwe organy krajowe oraz że Komisja wyrazi na nią zgodę lub można uznać, iż instytucja ta wyraziła taką zgodę.

118 Pytanie to ma umożliwić sądowi odsyłającemu dokonanie oceny zgodności wyroków Administratīvā apgabaltiesa (regionalnego sądu administracyjnego), w odniesieniu do których toczy się obecnie postępowanie odwoławcze, z przepisami prawa Unii wymienionymi w poprzednim punkcie. Jak bowiem wskazano w pkt 28 niniejszego wyroku, w wyrokach tych Administratīvā apgabaltiesa (regionalny sąd administracyjny) uwzględnił częściowo żądania spółek DOBELES HES i GM oraz zasądził od organu regulacyjnego wypłatę na ich rzecz odpowiednio 3406,63 EUR i 662,26 EUR, pod warunkiem że Komisja przyjmie decyzję zezwalającą na tę pomoc lub że można uznać, iż instytucja ta przyjęła taką decyzję.

119 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że zadanie powierzone sądom krajowym na mocy prawa Unii w ramach wdrażania systemu kontroli pomocy państwa – w przypadku gdy sądy te stwierdzą, iż dany środek powinien być zostać zgłoszony Komisji – obejmuje w szczególności obowiązek sprawdzenia, czy dane państwo członkowskie wywiązało się z tego obowiązku, a jeśli to nie miało miejsca, uznania tego środka za niezgodny z prawem (zob. podobnie wyrok z dnia 19 marca 2015 r., OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, pkt 68).

120 Do sądów krajowych należy, zgodnie z ich prawem krajowym, wyciągnięcie wszystkich konsekwencji z naruszenia art. 108 ust. 3 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 19 marca 2015 r., OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, pkt 69).

121 W przypadku gdy do sądu krajowego wniesiono żądanie mające na celu otrzymanie wypłaty pomocy niezgodnej z prawem – z tego względu, że nie została ona zgłoszona Komisji – zadanie kontrolowania pomocy państwa, jakie prawo Unii powierza temu sądowi, powinno zatem prowadzić co do zasady do oddalenia tego żądania przez ów sąd.

122 Niemniej orzeczenie sądu krajowego zasądzające od pozwanego wypłatę spornej pomocy, ale z zastrzeżeniem że pomoc ta zostanie uprzednio zgłoszona Komisji przez właściwe organy krajowe oraz że instytucja ta wyrazi na nią zgodę lub można uznać, iż instytucja ta wyraziła taką zgodę, ma także służyć uniknięciu sytuacji, w której nowa pomoc zostanie wypłacona z naruszeniem art. 108 ust. 3 TFUE, art. 2 ust. 1 i art. 3 rozporządzenia 2015/1589.

123 Artykuł 108 ust. 3 TFUE oraz art. 2 ust. 1 i art. 3 rozporządzenia 2015/1589 należy zatem interpretować w ten sposób, że sąd krajowy może uwzględnić żądanie mające na celu wypłatę kwoty odpowiadającej nowej pomocy niezgłoszonej Komisji, z zastrzeżeniem że pomoc ta zostanie uprzednio należycie zgłoszona tej instytucji przez właściwe organy krajowe oraz że Komisja wyrazi na nią zgodę lub można uznać, iż instytucja ta wyraziła taką zgodę.

W przedmiocie pytania dwunastego

124 W pytaniu dwunastym sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że dla oceny, czy dane kwoty mają charakter „pomocy państwa” w rozumieniu tego postanowienia, ma znaczenie okoliczność, iż są one dochodzone od organu publicznego, którego budżet jest przeznaczony wyłącznie na zapewnienie jego własnego funkcjonowania, przy czym jest to organ inny niż organ, który jest co do zasady zobowiązany na podstawie tego uregulowania krajowego do wypłaty tych kwot.

125 Z art. 107 ust. 1 TFUE wynika, że istnienie pomocy państwa zależy nie od organu odpowiedzialnego za jej wypłatę na podstawie prawa krajowego, lecz od państwowego pochodzenia funduszy, z których dana pomoc jest pobierana. W tym względzie w szczególności nie ma znaczenia, że podmiot odpowiedzialny za przydzielenie spornej korzyści ma status publiczny lub prywatny bądź korzysta z autonomii statutowej na mocy prawa krajowego (zob. podobnie wyrok z dnia 9 listopada 2017 r., Komisja/TV2/Danmark, C-656/15 P, EU:C:2017:836, pkt 44, 45).

126 A zatem na zakwalifikowanie korzyści jako pomoc państwa nie może wpłynąć okoliczność, że część tej pomocy, która nie została wypłacona przez organ co do zasady odpowiedzialny za wypłatę pomocy zgodnie z prawem krajowym, jest dochodzona od innego organu publicznego na drodze sądowej.

127 W konsekwencji na pytanie dwunaste należy odpowiedzieć, że art. 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że dla oceny, czy dane kwoty mają charakter „pomocy państwa” w rozumieniu tego postanowienia, nie ma znaczenia okoliczność, iż kwoty te są dochodzone od organu publicznego, którego budżet jest przeznaczony wyłącznie na zapewnienie jego własnego funkcjonowania, przy czym jest to organ inny niż organ, który jest co do zasady zobowiązany do wypłaty tych kwot na podstawie właściwego uregulowania krajowego.

W przedmiocie pytania trzynastego

128 W pytaniu trzynastym sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy dyrektywa 2002/20 może stać na przeszkodzie przyznaniu „ewentualnego odszkodowania” skarżącym w postępowaniach głównych przez organ regulacyjny.

129 Podobnie jak uczynił to rzecznik generalny w pkt 100 opinii, należy zauważyć, że dyrektywa ta, która dotyczy rynku łączności elektronicznej, nie ma zastosowania do sektora energii elektrycznej.

130 Wynika stąd, że pytanie trzynaste jest ewidentnie nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sporów w postępowaniach głównych, a tym samym – zgodnie z orzecnictwem przytoczonym w pkt 47 niniejszego wyroku – jest ono niedopuszczalne.

W przedmiocie kosztów

- 131 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że uregulowanie krajowe, które zobowiązuje państwowego dystrybutora energii elektrycznej do zakupu energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii po cenie wyższej od ceny rynkowej i które przewiduje, że wynikające stąd dodatkowe koszty są finansowane w drodze obowiązkowej opłaty ponoszonej przez odbiorców końcowych lub które przewiduje, że fundusze służące do finansowania tych dodatkowych kosztów pozostają stale pod kontrolą publiczną, stanowi interwencję „przy użyciu zasobów państwowych” w rozumieniu tego postanowienia.
- 2) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że uznanie korzyści za „pomoc państwa” w rozumieniu tego postanowienia nie zależy od warunku, iż dany rynek został uprzednio w całości zliberalizowany.
- 3) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy uregulowanie krajowe ustanowiło „pomoc państwa” w rozumieniu tego postanowienia, zapłata kwoty żądanej na drodze sądowej na podstawie tego uregulowania stanowi również taką pomoc.
- 4) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy uregulowanie krajowe ustanawiające ustawowe prawo do podwyższonej zapłaty za energię elektryczną wytwarzaną z odnawialnych źródeł energii stanowi „pomoc państwa” w rozumieniu tego postanowienia, dochodzone na drodze sądowej roszczenia mające na celu skorzystanie w pełni z tego prawa należy traktować jako wnioski o wypłatę nieotrzymanej części tej pomocy państwa, a nie jako wnioski mające na celu przyznanie odrębnej pomocy państwa przez sąd, do którego wniesiono sprawę.
- 5) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 [TFUE] do pomocy de minimis, a w szczególności jego art. 5 ust. 2, należy interpretować w ten sposób, że przestrzeganie progu pomocy de minimis ustalonego w art. 3 ust. 2 tego rozporządzenia należy oceniać w świetle kwoty pomocy żądanej na podstawie właściwego uregulowania krajowego skumulowanej z kwotą wypłat otrzymanych już w okresie odniesienia na podstawie tego uregulowania.
- 6) Artykuł 1 lit. b) i c) rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 [TFUE] należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy dana pomoc państwa nie odpowiada żadnej z kategorii pomocy istniejącej przewidzianych w art. 1 lit. b) tego rozporządzenia, pomoc tę, w tym część tej pomocy, której wypłaty żąda się w późniejszym czasie, należy uznać za „nową pomoc” w rozumieniu art. 1 lit. c) owego rozporządzenia.

- 7) Artykuł 108 ust. 3 TFUE oraz art. 2 ust. 1 i art. 3 rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 [TFUE] należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy może uwzględnić żądanie mające na celu wypłatę kwoty odpowiadającej nowej pomocy niezgłoszonej Komisji Europejskiej, z zastrzeżeniem że pomoc ta zostanie uprzednio należycie zgłoszona tej instytucji przez właściwe organy krajowe oraz że Komisja wyrazi na nią zgodę lub można uznać, iż instytucja ta wyraziła taką zgodę.
- 8) Artykuł 107 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że dla oceny, czy dane kwoty mają charakter „pomocy państwa” w rozumieniu tego postanowienia, nie ma znaczenia okoliczność, iż kwoty te są dochodzone od organu publicznego, którego budżet jest przeznaczony wyłącznie na zapewnienie jego własnego funkcjonowania, przy czym jest to organ inny niż organ, który jest co do zasady zobowiązany do wypłaty tych kwot na podstawie właściwego uregulowania krajowego.

Podpisy